

รายงานผลการดำเนินงาน

โครงการรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก

ปีงบประมาณ ๒๕๖๕

สำนักปลัด

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนยายหอม

อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

คำนำ

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๖๗ (๓) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องป้องกันและระงับโรคติดต่อ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๙ มาตรา ๑๖ (๑๙) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการบริการด้านสาธารณสุขด้านการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนยายหอมจึงได้จัดทำโครงการรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ขึ้น โดยทำการเดินรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงโรคไข้เลือดออกที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ พร้อมทั้งดำเนินการฉีดพ่นหมอกควันเพื่อกำจัดยุงลายและแจกทรายอะเบทเพื่อเป็นการทำลายตัวอ่อนของลูกน้ำยุงลายที่เป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก

ดุสิต บุญมีกำ

นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

บทที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

โรคไข้เลือดออก เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกีที่มีุงกลายเป็นพาหะนำโรค ผู้ป่วยจะมีไข้สูง ๒-๗ วัน หลังไข้ลดลงอาจมีเลือดออกตามอวัยวะต่างๆ หรือมีอาการช็อคได้ ซึ่งเป็นช่วงอันตรายเนื่องจากคนไข้มักคิดว่าหลังไข้ลงจะปลอดภัยแล้ว การสังเกตอาการผิดปกติหลังไข้ลด ๒-๓ วัน แล้วรีบมาโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษา เป็นสิ่งสำคัญ

สาเหตุ

เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) ซึ่งเป็น single – strand RNA จัดอยู่ใน genus Flavivirus และ family Flaviviridae มี ๔ serotypes คือ DEN-๑, DEN-๒, DEN-๓ และ DEN-๔ ทั้ง ๔ serotypes มี antigen ร่วมบางชนิด จึงทำให้มี cross reaction และ cross protection ได้ในระยะเวลาสั้นๆ เมื่อมีการติดเชื้อไวรัสเดงกีชนิดหนึ่งจะมีภูมิคุ้มกันต่อไวรัสเดงกีชนิดนั้นตลอดไป (long lasting homotypic immunity) และจะมีภูมิคุ้มกัน cross protection ต่อชนิดอื่น (heterotypic immunity) ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ ๖-๑๒ เดือน ดังนั้น ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีไวรัสเดงกีชุกชุมอาจมีการติดเชื้อ ๓ หรือ ๔ ครั้งได้

การติดต่อ

โรคไข้เลือดออกติดต่อโดยอาศัยพาหะคือยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) และในชนบทบางพื้นที่ จะมียุงลายสวน (*Aedes albopictus*) เป็นตัวพาหะนำโรค ยุงตัวเมียจะกัดและดูดเลือดของผู้ป่วยในระยะไข่ซึ่งมีเชื้อไวรัสเดงกี เชื้อจะเข้าไปพักตัวเพิ่มจำนวนในกระเพาะของยุง จากนั้นเชื้อโรคจะเดินทางไปที่ต่อมน้ำลายของยุง พร้อมทั้งจะถ่ายทอดไปสู่คนที่มันกัดต่อไป นอกจากนั้น ยุงตัวเมียที่มีเชื้อไวรัสเดงกีอยู่ เมื่อวางไข่ ยุงที่ออกมาจากไข่ใบนั้น ๆ จะมีเชื้อไวรัสเดงกีอยู่เช่นกัน พร้อมทั้งจะแพร่เชื้อสู่คนทันทีโดยไม่ต้องกัดคนที่เป็นไข้เลือดออกมาก่อน ยุงลายเป็นยุงที่อาศัยอยู่ภายในบ้านและบริเวณบ้าน มักจะกัดในช่วงใกล้รุ่งหรือใกล้ค่ำ ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้คน เด็กๆอยู่นอกบ้านไข่ของยุงลายมีลักษณะพิเศษ คือสามารถอยู่ในภาวะแห้งได้เป็นเดือน และจะฝักออกจากไข่ในน้ำใสสะอาดเท่านั้น ดังนั้นน้ำฝนหรือน้ำสะอาดที่ขังตามภาชนะต่างๆ จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่ดโดยทั่วไปโรคไข้เลือดออกจะพบมากในฤดูฝนเนื่องจากยุงลายมีการแพร่พันธุ์มากในฤดูฝน แต่ในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ อาจพบโรคนี้ได้ตลอดปี

อาการ

๑. ระยะไข้ (๒-๗ วัน) ผู้ป่วยจะมีไข้สูงเกือบตลอดเวลา เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง มักมีหน้าแดง และอาจมีผื่นหรือจุดเลือดออกตามลำตัว แขน ขา
๒. ระยะช็อคระยะนี้ไข้จะเริ่มลดลง ผู้ป่วยจะซึม เหงื่อออก มือเท้าเย็น ชีพจรเต้นเบาแต่เร็ว ปวดท้อง โดยเฉพาะบริเวณใต้ชายโครงขวา ปัสสาวะออกน้อย อาจมีเลือดออกง่าย เช่น มีเลือดกำเดาไหล อาเจียนเป็นเลือด อุจจาระมีสีดำ ในรายที่รุนแรง จะมีความดันโลหิตต่ำ ช็อค และอาจถึงตายได้ ระยะนี้กินเวลา ๒๔-๔๘ ชั่วโมง ซึ่งผู้ป่วยแต่ละรายไม่จำเป็นต้องเป็นรุนแรงและเข้าสู่ภาวะช็อคทุกราย ในผู้ป่วยไข้เลือดออกที่อาการไม่รุนแรง เมื่อไข้ลดก็จะมีอาการดีขึ้น รับประทานอาหารได้ เข้าสู่ระยะฟื้นตัว
๓. ระยะฟื้นตัวอาการต่างๆจะเริ่มดีขึ้น ผู้ป่วยรู้สึกอยากรับประทานอาหาร ความดันโลหิตสูงขึ้น ชีพจรเต้นแรงขึ้นและช้าลง ปัสสาวะมากขึ้น บางรายมีผื่นแดงและมีจุดเลือดออกเล็กๆ ตามลำตัว

การรักษา

เนื่องจากยังไม่มียาด้านเชื้อไวรัสที่มีฤทธิ์เฉพาะสำหรับเชื้อไวรัสเดงกี การรักษาตามอาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยให้ยาพาราเซตามอลในช่วงที่มีไข้สูง ห้ามให้ยาแอสไพริน ถ้ามีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ให้ยาแก้คลื่นไส้และให้ดื่มน้ำเกลือแร่หรือน้ำผลไม้ครั้งละน้อยๆ แต่บ่อยครั้ง และคอยสังเกตอาการอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ป้องกันภาวะช็อคได้ ระยะที่เกิดช็อคส่วนใหญ่จะเกิดพร้อมกับช่วงที่ไข้ลดลง ผู้ปกครองและคนไข้ควรทราบอาการก่อนที่จะช็อค คือ อาจมีอาการปวดท้อง ปัสสาวะน้อยลง มีอาการกระสับกระส่ายหรือซึมลง มือเท้าเย็น ร่วมกับไข้ลดลง หน้ามืด เป็นลมง่าย หากเป็นดังนี้ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลทันที

ข้อแนะนำการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ดังนี้

๑. เช็ดตัวลดไข้ ให้ยาลดไข้ตามที่แพทย์สั่ง ได้แก่ ยาพาราเซตามอล ทุก ๔-๖ ชั่วโมงถ้ามีไข้เกิน ๓ วัน ควรมาพบแพทย์
๒. ห้ามให้ยาลดไข้ที่มีส่วนผสมของแอสไพริน หรือ ibuprofen เพราะอาจทำให้เกิดเลือดออกในทางเดินอาหารได้
๓. ดื่มน้ำมากๆ โดยแนะนำให้ดื่มน้ำผลไม้หรือน้ำเกลือแร่แทนน้ำเปล่า
๔. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสจัดทุกชนิด เพราะอาจระคายเคืองต่อกระเพาะอาหาร
๕. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีสีแดงหรือดำ เพราะอาจทำให้สับสนกับภาวะเลือดออกในทางเดินอาหารได้

๖. ให้มาพบแพทย์ทันทีหากมีอาการต่อไปนี้

- อาเจียนมาก ไม่สามารถรับประทานอาหารและน้ำได้เพียงพอ
- ปวดท้องมาก
- มีเลือดออกรุนแรง เช่น ถ่ายดำ อาเจียนเป็นเลือด
- กระจกกระสวย เหงื่อออก ตัวเย็น มือเท้าเย็น
- ไม่ปัสสาวะนานกว่า ๖ ชั่วโมง
- ซึมลงไม่ค่อยรู้สึกตัว หอบเหนื่อย

มาตรการป้องกันควบคุมโรค

มาตรการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกเด็งก็เน้นการควบคุมยุงลายโดยทั่วไปมีเป้าหมายที่ จะกำจัด ยุง *Aedes aegypti* เป็นหลัก มาตรการที่นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะต้อง สอดคล้องกับพฤติกรรม ของยุงเป้าหมาย ยุงลายชอบกินเลือดคนมากกว่าเลือดสัตว์ โดยมาก จะบินออกหากินในเวลากลางวัน ชอบ เกาะพักตามวัสดุห้อยแขวน และเพาะพันธุ์ในภาชนะน้ำขังที่ผู้ใกล้ชิดกับบริเวณที่อยู่อาศัยของมนุษย์ วิธีการ ควบคุมยุงลายที่ทุกคนทำได้ง่ายและ ต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ คือ การกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะน้ำขัง ที่อยู่ในบ้านและ บริเวณบ้านของตนเอง ตัวอย่างเช่น การเทน้ำทิ้งไม่ให้มีน้ำขังในภาชนะ การเปลี่ยนน้ำใน ภาชนะอย่างน้อยทุกๆ ๗ วัน การปล่อยปลาในลูกน้ำลงในอ่างบัว การใช้สารเคมีกำจัดลูกน้ำ เป็นต้น เมื่อมี รายงานพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเด็งก็เกิดขึ้นในชุมชน ก็ถึงคราวจำเป็นที่จะต้อง เร่งกำจัดยุงลายตัวเต็มวัยที่มี เชื้ออยู่ในขณะนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ยุงมีเชื้อไปกัดและแพร่โรค สู่บุคคลอื่นๆต่อไป โดยการพ่นสารเคมีชนิด ฟุ้ง กระจายไปในอากาศ (Space spray) ให้สารเคมีสัมผัสถูกตัวยุงโดยตรง เทคนิคการพ่นสารเคมีที่ใช้กันอยู่นั้นมี ๒ แบบ คือ การพ่นหมอกควัน (Thermal Fogging) และการพ่นฝอยละเอียด (Ultra Low Volume) การพ่น สารเคมีจะต้องพ่นภายในบ้าน อาคารสถานที่ทำงานของผู้ป่วยและบริเวณโดยรอบ รวมทั้งจะต้องพ่นสารเคมีใน บ้าน อาคารสถานที่ที่อยู่ข้างเคียงอย่างน้อยโดยรอบรัศมี ๑๐๐ เมตรจากที่อยู่ของผู้ป่วย หากมีรายงานพบ ผู้ป่วยหลายรายกระจายอยู่ในชุมชน อาจพิจารณาพ่นสารเคมีให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน

บทบาทของทุกภาคส่วนในการป้องกันควบคุมโรคในเขตเมือง มาตรการป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกเด็งก็ เน้นการควบคุมยุงลายในระยะที่ยังเป็นลูกน้ำ ซึ่งทำได้ง่าย คริวเรือนหรือภาคประชาชนต้อง เป็นผู้ปฏิบัติโดยการกำจัดลูกน้ำยุงลายภายใน บ้าน บริเวณบ้าน อาคารสถานที่ และชุมชนที่อยู่อาศัยอย่าง ต่อเนื่องอย่างน้อยทุกๆ ๗ วัน ป้องกันตนเองไม่ให้ถูกยุงกัด และจัดการสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่ให้ เป็นแหล่งเพาะ พันธุ์ยุงลาย ถ้าทุกคนช่วยกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทำให้ชุมชนปลอดลูกน้ำยุงลาย เมื่อไม่มียุง

ลายโรคไข้เลือดออกเดงก็ที่ไม่อาจแพร่ระบาดต่อไปได้และยังเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด ของโรคติดต่ออื่นๆ ที่นำโดยยุงลายได้อีกด้วย ได้แก่ โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย โรคไข้เหลือง การป้องกันควบคุมโรค ในพื้นที่เขตเมือง เป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการออก ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ และควบคุมยุงพาหะนำโรค จัดทำบริการสาธารณสุขโดยมีทีม ป้องกันควบคุมโรคสนับสนุน ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และดำเนินการ พ่นสารเคมี กำจัดยุงลาย

เมื่อมีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเดงก็เกิดขึ้นในชุมชนหน่วยงานสาธารณสุขจะ เป็นผู้ประสาน ส่งเสริม และสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน การป้องกันควบคุม โรค โดยการเฝ้าระวังโรค สอบสวนโรค พยากรณ์โรค ประเมินความเสี่ยง ประชาสัมพันธ์ให้ ความรู้สร้างความตระหนักสื่อสารความเสี่ยง และป้องกันการเสียชีวิตสนับสนุนภาคประชาชน ในการควบคุมพาหะ ป้องกันการติดเชื้อ และพัฒนาระบบ บริหารราชการให้มั่นนโยบายควบคุม โรคในระดับจังหวัด เพื่อลดอัตราป่วยและอัตราป่วยตายให้เป็นไปตามค่า เป้าหมาย

บทที่ 2 ผลการดำเนินโครงการ

2.1 กิจกรรมการเดินรณรงค์

2.2 กิจกรรมเดินแจกทรายอะเบท

2.3 กิจกรรมฉีดพ่นหมอกควัน

2.4 การติดป้ายรณรงค์ในชุมชน

การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ที่	ความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรม	ระดับความพึงพอใจ
๑	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อท่านมากน้อยเพียงใด	๓.๙๕
๒	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	๓.๗๖
๓	ท่านได้รับความรู้/ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ได้	๔.๐๙
๔	รูปแบบ/หัวข้อ ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	๓.๙๕
๕	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	๓.๙๕
๖	การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม	๓.๖๖
๗	สถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	๓.๘๕
๘	เจ้าหน้าที่สามารถให้ข้อมูล หรือตอบข้อซักถามได้เป็นอย่างดี	๔.๐๔
๙	เจ้าหน้าที่มีความสุภาพ เป็นมิตร และเป็นกันเอง	๔.๑๐
๑๐	ภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้	๔.๑๐

ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....